

Broj: 01-02/2-1189/24SK
Sarajevo, 13.05.2024. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVIN
PREDSTAVNIČKI DOM
n/r gđin. Ivan Milišević, sekretar
n/r gđa. Ajla Milišić Pepić, zastupnica

VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
n/r gđa. Edita Kalajdžić, sekretar

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
PARLAMENT FEDERACIJE
SARAJEVO

Primijeno:		14-05-2024	
Org. jed.	Broj	Priloga	Vrijednost
05/1	-02-	240	124

Predmet: Odgovor na Inicijativu, **dostavlja se-**

Veza: Akt sekretara Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 05/1-02-240/24 od 23.04.2024. godine i akt sekretara Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 03-04-838-24/2024 od 26.04.2024. godine

Poštovani,

Aktima broj i datum veze, Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike dostavljena je na nadležno postupanje Inicijativa za održavanje proširene tematske sjednice na temu: „Prava i položaj djece i osoba sa invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine“, koju je na nastavku 10. redovne sjednice Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH, održane 22.04.2024. godine, podnijela Ajla Milišić Pepić, zastupnica u Predstavničkom domu Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.

Kao razlog za njeno podnošenje obrazlaže se da je Mreža udruženja „Moje Pravo“ u Federaciji Bosne i Hercegovine, s ciljem ukazivanja na diskriminaciju populacije koju zastupaju, dana 02.04.2024. godine održala šetnju za djecu i osobe s invaliditetom „za JEDNO 2024“, koju su podržali svojim potpisima građanke i građani Tuzle, Tuzlanskog kantona i šire, a kojom traže održavanje tematske sjednice zbog vrlo loših zakonskih rješenja sa fokusom na određene zakonske propise: Prijedlog zakona o jedinstvenim načelima i okvirima materijalne podrške lica s invaliditetom, Nacrt zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanja osoba sa invaliditetom, Zakon o organizacijama i reprezentativnim organizacijama osoba sa invaliditetom i civilnih žrtava rata, Zakon o materijalnoj podršci porodicama s djecom, Zakon o roditeljima njegovateljima itd.

Nakon razmatranja predmetne inicijative, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je stava da ista nije utemeljena, obzirom da su po pitanju zaštite osoba sa invaliditetom već usvojena i u primjeni dobra zakonska rješenja i to Zakon o zaštiti civilnih žrtava rata u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“ br. 60/23), te Zakon o organizacijama i reprezentativnim organizacijama osoba sa invaliditetom i civilnih žrtava rata („Službene novine Federacije BiH“ br. 61/22 i 94/22). U svojim

godišnjim i trogodišnjim planovima rada ovog organa, odnosno Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, prepoznata je potreba, te je kao prioritetni cilj djelovanja, utvrđeno uređenje pitanja i statusa osoba sa invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine.

U kratkom proteklom periodu, poduzeto je niz konkretnih aktivnosti u ovoj oblasti usmjerenih na razrješenje uočenih problema, te donošenje zakonskih i podzakonskih propisa, za adekvatnije uređenje ovih pitanja.

Zakonom o zaštiti civilnih žrtava rata su unaprijeđena prethodna zakonska rješenja pa tako su npr. ukinuta ograničenja za određene kategorije korisnika porodične invalidnine po pitanju njenog umanjenja za 50%, ukinut prestanak prava korisnicima koji napuste državu u trajanju dužem od tri mjeseca ili ukinut prestanak prava zbog stupanja u drugi brak ili vanbračnu zajednicu. Posebno ističemo priznavanje statusa djetetu koje je rođeno iz čina ratnog silovanja – dijete posebne kategorije civilnih žrtava rata, što predstavlja jedinstveni pravni okvir u svijetu. Ostvarivanjem statusa djeteta posebne kategorije civilnih žrtava rata omogućeni su im povoljniji uslovi za školovanje, zapošljavanje, ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu itd., čime je ova populacija izašla iz zone nevidljivosti i postala prepoznata kroz zakonsku regulativu.

Drugim, prethodno spomenutim zakonom, se nastoji uvesti red i dobiti jasna slika rada udruženja koja zastupaju interese osoba sa invaliditetom i civilnih žrtava rata. Naime, danas postoji ogroman broj udruženja koja se nominalno bave zaštitom ovih kategorija stanovništva, a u suštini služe za pribavljanje sredstava iz budžeta ili drugih izvora samo za nekolicinu osoba koji se nalaze u organima upravljanja, bez nastojanja da se suštinski osiguraju prava osobama koje predstavljaju. Također, ovim zakonskim rješenjem se osigurava jasnija slika u oblasti broja članova i stvarnih kapaciteta udruženja koja se odluče registrovati kao organizacije po zakonu, te animira njihovo rukovodstvo da svojim radom i projektima privuku što veći broj članova i izdvoje se kao stvarni reprezentanti ovih kategorija stanovništva. Svrha njegovog donošenja je uređivanje stanja u oblasti organizovanja, rada i zastupanja interesa populacije osoba sa invaliditetom. Institucije će u reprezentativnim organizacijama imati jasnog partnera, sa kojim će ostvarivati kontinuiranu saradnju u rješavanju pitanja od značaja za oblast invalidnosti i kojima će osigurati osnovno finansiranje u svrhu izvršavanja programskih zadataka. U smislu provedbe ovog zakona, donesen je Pravilnik o minimalnim tehničkim i ljudskim resursima za sticanje statusa organizacije osoba sa invaliditetom i organizacije civilnih žrtava rata („Službene novine Federacije BiH“ broj 13/23) i Pravilnik o uspostavi, sadržaju i vođenju Registra organizacija i reprezentativnih organizacija osoba sa invaliditetom i civilnih žrtava rata („Službene novine Federacije BiH“ broj 62/23), te je uspostavljeno softversko rješenje Registra organizacija i reprezentativnih organizacija osoba sa invaliditetom i civilnih žrtava rata, čime su stvoreni uslovi za početak primjene Zakona.

U parlamentarnoj proceduri nalazi se i Prijedlog zakona o jedinstvenim načelima i okviru materijalne podrške osoba sa invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine. Trenutnim zakonom o zaštiti osoba sa invaliditetom („Službene novine FBiH“, broj: 16/23), koji je stupio na snagu 08.03.2023. godine došlo je do izmjene osnovice, koja je osnov za obračun materijalnih naknada za priznata prava osobama sa invaliditetom. Ona se u procentu vezuje za najnižu plaću u Federaciji BiH, te iznosi 476,80 KM, umjesto dosadašnjih 274,40 KM, što je značajno uvećanje. Osoba sa invaliditetom sa oštećenjem organizma u visini od 100 % umjesto dosadašnjih 403 KM, prima 727,94 KM. Vlada FBiH se odlučila za politiku zaštite najranjivijih osoba, koja zbog težine invaliditeta objektivno ne mogu pronaći posao na otvorenom tržištu

rada od kojeg bi mogli živjeti (48. 000 takvih korisnika je trenutno na isplati). Takvu izmjenu Vlada FBiH je podržala i kroz budžetska sredstva, te je na godišnjem nivou umjesto dosadašnjih 140.000.000,00 KM osigurala 260.000.000,00 KM. Osobe sa nižim stepenom invaliditeta, društvo bi trebalo zbrinuti kroz druge segmente kao što su prioritetno zapošljavanje, socijalno osiguranje, povoljnije penzionisanje, prioritetno liječenje, ortopedska pomagala i drugo.

Prijedlogom Zakona o jedinstvenim načelima, koji je u parlamentarnoj proceduri, se i dalje pruža materijalna podrška osobama sa invaliditetom kod kojih je utvrđeno najteže oštećenje organizma u visini od 90 % i 100 %. UN Konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom i Opcionim protokolom, nije određena, odnosno, nije nametnuta određena kategorizacija osoba sa invaliditetom za države potpisnice, odnosno, koji procenat oštećenja organizma treba da postoji kod osobe sa invaliditetom, da bi koristila raspoloživa prava. Prema međunarodnim dokumentima ocjena države je kako će urediti pitanja naknada za osobe sa invaliditetom u skladu sa svojim mogućnostima, da li će ispostaviti bilo koji oblik sistema socijalnog osiguranja ili ne, a što uključuje i izbor vrste i iznosa naknada koje će pružiti korisnicima.

Također, po prvi put, se zakonski utvrđuje primjena Pravilnika o jedinstvenim kriterijima i postupku medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja i Liste invaliditeta, koji na jednake načine i po istim principima daju ocjenu za sve osobe sa invaliditetom, bez obzira na uzrok nastanka invaliditeta (preporuka Komisije iz dokumenta Zaključna razmatranja o inicijalnom izvještaju Bosne i Hercegovine kojoj je državi potpisnici preporučeno da „razvije i primjeni usaglašene kriterije, postupke procjene i prava za procjenu stepena povrede za sve osobe sa invaliditetom, bez obzira na uzrok povrede“).

U predloženom tekstu se utvrđuju osnovna jedinstvena načela pristupu pitanju invaliditeta, kojih bi se trebali pridržavati drugi organi prilikom donošenja svojih politika, a koji pitanja za osobe sa invaliditetom rješavaju u drugim sektorima (zdravstvo, školstvo, pristupačnost, obrazovanje, urbanizam...). Pitanja za osobe sa invaliditetom se ne trebaju rješavati samo u okviru socijalne zaštite nego u svim drugim sektorima u kojima se štite prava osoba koja nemaju invaliditet.

Po prvi put se utvrđuje svrha isplate novčanih naknada osobama sa invaliditetom sa oštećenjem organizma u visini od 90 % i 100 % (u skladu sa presudom Evropskog suda za ljudska prava): CŽR sa oštećenjem organizma u visini od 60%, 70 % i 80 % primaju naknade po osnovu reparacije (odgovornost države što nije zaštitila svoje građane), a sa 90 % i 100 % to su naknade dijelom zbog izjednačavanja mogućnosti, a dijelom zbog reparacije. Kod neratnih invalida (60 %, 70 % i 80 %) nema reparacije niti izjednačavanja mogućnosti, a 90 % i 100 % su naknade zbog izjednačavanja mogućnosti. Da ova Vlada donosi dobre Zakone u cilju zaštite interesa svojih građana, govori i činjenica da je po pitanju rado upotrebljavanog termina „diskriminacija“ kod populacije osoba sa invaliditetom Ustavni sud BiH, kao najveća sudska instanca donio obavezujuću Odluku, kojom je utvrdio da u zakonodavstvu koje se primjenjuje, nema systemske diskriminacije između osoba sa invaliditetom, kako se to do sada tvrdilo. Stoga bi krajnji korisnici i njihova udruženja, zaista trebali prepoznati napore ove Vlade, koji su usmjereni na zaštitu osoba sa invaliditetom, jer sama država samostalno u okviru svojih finansijskih mogućnosti, pruža zaštitu na način koji je realan i moguć.

Također, u toku je izrada novog Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom čijom primjenom će se prevazići poteškoće kakve su prisutne primjenom odredbi propisa koji trenutno

reguliše ovu oblast. Istim će značajno biti poticano zapošljavanje OSI na otvorenom tržištu rada, što bi trebalo rezultirati većim interesom za pronalaženjem posla.

Dalje, izmjene i dopune Zakona o materijalnoj podršci porodicama s djecom u Federaciji Bosne i Hercegovine upućene su u proceduru donošenja. U toku je i priprema izmjena i dopuna Zakona o roditeljima njegovateljima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 75/21) i to na osnovu činjenice da su u toku implementacije propisa uočeni određeni problemi kako u primjeni samog propisa tako i u pojedinim zakonskim rješenjima. S tim u vezi, izmjene i dopune navedenog propisa bit će, također, upućene u proceduru donošenja.

Također, u toku je izrada Strategije za unapređenje prava i položaja osoba sa invaliditetom za novi strateški period. Istom će se definisati prioriteti i aktivnosti, kojima će se nastaviti kontinuitet uređivanja stanja u oblasti invalidnosti i unapređenja položaja OSI u Federaciji BiH. Nadalje, u toku su aktivnosti na uspostavljanju Jedinstvenog registra djece sa poteškoćama u razvoju i invaliditetom, kojim će svako iz svog domena administrirati sektori socijalne zaštite, zdravstva i obrazovanja u Federaciji BiH.

Dalje, na osnovu urađene kvantitativne i kvalitativne analize trenutnog stanja u sistemu socijalne i dječije zaštite, identificiranih internih snaga i slabosti (vezanih za resurse, organizaciju ili rezultate rada), kao i prilika i prijetnji u užem i širem okruženju, te općih zaključaka vezanih za razvoj sistema socijalne i dječije zaštite, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike je sačinilo i uputilo u proceduru usvajanja Strategiju razvoja sistema socijalne i dječije zaštite (2024-2030. godine) kroz koju je nastojalo ponuditi rješenja u pogledu nekoliko ključnih strateških izazova sa kojima se Federacija mora suočiti u narednim godinama. U pitanju su sljedeći izazovi:

- Kako unaprijediti praćenje stanja u oblasti socijalne i dječije zaštite i kreirati politike i mjere zasnovane na realnim činjenicama i potrebama?
- Kako osigurati pravovremen i efikasan odgovor institucija iz sistema socijalne zaštite na potrebe socijalno osjetljivih kategorija društva?
- Kako ublažiti posljedice siromaštva?
- Kako umanjiti socijalnu isključenost i prevencija institucionalizacije?
- Kako pozicionirati i definisati ulogu nadležnih institucija iz oblasti socijalne i dječije zaštite u odnosu na potrebe stanovništva i institucija iz drugih sistema?
- Kako unaprijediti kvalitetu stručnog rada i usluga koje se pružaju krajnjim korisnicima?

Navedeni strateški izazovi predstavljaju podlogu za definisanje strateških fokusa za dalji rad na Sektorskoj strategiji do 2030. godine. Strateško fokusiranje je utemeljeno na jedinstvenim internim snagama sistema kao i ključnim nedostacima i izazovima koje u nekoliko narednih godina treba riješiti. Osim nalaza koji su proizašli iz analize, vodilo se računa i o vezi s fokusima europskih razvojnih dokumenata, razvojnih dokumenata na nivou BiH, Strategijom razvoja Federacije 2021-2027. godina i Programom ekonomskih reformi Federacije 2022-2024. godina.

Prepoznati strateški izazovi su usmjereni na izgradnju društva utemeljenog na jednakim mogućnostima i blagostanju svih građana kroz sistemsko poduzimanje socijalno pravičnih, fiskalno održivih i ekonomski efikasnih mjera s ciljem zaštite socijalno osjetljivih pojedinaca i skupina kao bazni strateški fokus. Pridruživanjem strateških snaga i slabosti, prilikama i prijetnjama koje djeluju u okruženju dolazimo do konačne verzije strateških fokusa:

- Prevencija siromaštva kroz veća izdvajanja i bolje targetiranje materijalne podrške osobama u stanju socijalne potrebe.

- Uspostaviti sistem prikupljanja, obrade i distribucije podataka, praćenja stanja i izvještavanja o potrebama stanovništva, monitoringa i evaluacije poduzetih mjera zaštite.
- Uspostaviti i razvijati socijalne usluge u cilju smanjivanja socijalne isključenosti i prevencije institucionalizacije.
- Ojačati kapacitete (kadrovske, tehničke) i unaprijediti organizaciju nadležnih institucija u sistemu socijalne i dječije zaštite.
- Uspostavljanje jasnih pravnih okvira kojima će se urediti pitanja nadležnosti, poslova, prava, nadzora, usklađenosti sa međunarodnim standardima, poštivanje ljudskih prava i pravne sigurnosti pojedinaca i porodice u stanju potrebe.
- Uspostaviti i razvijati standarde stručnog rada, kao i sistem stručnog osposobljavanja stručnih zaposlenika u nadležnim institucijama iz oblasti socijalne i dječije zaštite.

Na temelju opisanih strateških fokusa, definisana su sljedeća tri strateška cilja:

- Smanjiti siromaštvo i ublažiti posljedice siromaštva;
- Osnažiti i ubrzati inkluziju marginaliziranih pojedinaca i skupina;
- Ojačati institucionalne mehanizme i kapacitete.

Bitno je istaći kako su navedeni ciljevi integrirajući, odnosno osiguravaju sinergijske učinke u kontekstu zaštite socijalno osjetljivih pojedinaca i skupina, što bi u konačnici trebalo doprinijeti izgradnji društva utemeljenog na jednakim mogućnostima i blagostanju svih građana Federacije.

U smislu navedenog, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine nije prihvatila inicijativu, obzirom da postojeća zakonska rješenja osiguravaju adekvatan okvir za zaštitu osoba koje su predmetom inicijative, te smatramo da u ovom trenutku nije neophodno zakazivanje tematske sjednice kako zbog niza zakonskih rješenja koja su u proceduri, zbog čega je oblast socijalne zaštite u kontinuitetu zastupljena na sjednicama domova, tako i zbog činjenice da resorno Ministarstvo i samo u kontinuitetu prati promjene u društvu i nastoji sustizati i rješavati izazove s kojima se kao sistem i društvo susrećemo.

S poštovanjem,

Dostaviti:

- Naslovu
- a/a